

Las Latweeschu draugs.

1840. 9 Mei.

19ta lappa.

Jaunass sinnas.

Is Rihges. Zitti Rihges un Widsemmes dokteri jau preefsch 18 gaddeem ar Keisera sinnu fabeedrosahs, zits zitteem issstohstiht, kahdas jaunas gudribas kahs sawâ ammatâ usgahjis, lai effoht wisseem par mahzibu. No schahm sinnahm, ko wiini jau lihds schim zits zitteem Ruddinajuschi, wiini taggad tâhs wisslabbas un derrigakas irr islassifuschi, un eeksch sawadas grahmatas likkuschi drikkelt, lai arri zitteem zilwekeem, fewischki zittu mallu doktereem buhtu par labbu. Schinni paschâ grahmata eßam atradduschi arri daschas sinnas, kas ir muhsu lassitas jeem lohti warretu derreht, un ko te winneem par mahzibu eelkſim. Weens mahza pahr to,zik lehti zilweks warr palikt mehms, un isskahsta, ka ap-paksch winna rohkahm 3 wihrischki bijuschi, kam mehles faite us reis ite ka pahr-truhkuse un ko tik pehz ilgu laiku dabbuja isahrſteht. Pirmajs bijis wihrs no 35 gaddeem; kahdâ deenâ buhdams labbajâ lappâ, strihdejabs ar zittu; schis ar duhri winnu fitt muggurâ, paschu plezzu storpâ; nabbags bes jehga no-friht, un kaut gan pehz mohdahs, tak wairs ne warreja runnaht. Ar ohten gluschi ta patc bijis; zits winnam ar duhri eezehrt muggurâ; wijsch tuhlin friht semme, pehz sahle weint assini, ar mohkahn ween dwaschu wels, gult weenâs kruh-schu sahpê un — irr mehms. Treschais bijis jauneklis no 15 gaddeem; tam wals-loda us reis sudde, kad winsch, gauschi nobailojees, ar leelu kahribu eehde karstus kartuppelus. — Zits dokters Ruddina, ka kahds sihdams behrninsch, kas zitukahet spirges un wessels bijis, sahze wahrgt un ite ka noleest, famehr nomannija, ka mahtes labbajs puppis tam reeve, un schim sihdals druszin zittadi, sahligi smekkeja. Sihdija nu tik ar freisu puppi, un behrniasch drihs at-spirge. Buhs gan tam sahligi sihdals ne bijis wesseligs. — Wehl diwi zitti stahsti no muhsu dokteru grahmatas. Kahdâ dsestrâ Oktober-deenas rihtâ atradde laukâ, masâ bedritâ, kailu jaunpeedsimmuschu behrninu; bija ar pahri kohka-lappahm apkafühs un jau gluschi nohst, Usnehme to, masgaja lehnitam filia uhdenni un norihweja meesinu ar mihkstahm willainahm drehbehm, un raug', behrns atdsikwoja. — No schahmetahm buttehm, kas ilgi glab-batas, un cadehk, sinnams, prischaas wairs ne bija, kaut gan wehl ne eepünschas, kahdâ wassarâ dauds taudim gruhta flimmiba usnahze.

* Mo Dundaggas, Likkumi ne kur ne truhkst. Teesos un waldineeki, us to gahdadami, ka lai noteek Deewa prahcs semmes wifü, lai walda meers un taifnuba starp laudim un lai katrs gohdam weddahs, brihscham scho, to pawehl un aisleeds. Taggad arri warr lassihc poschå leelâ Dundaggas basnizas frohgå, ar discheem bohkstabeem rakstu, to likkumu:

„Muischas waldischana zeeti aisleeds: teit fwehdeenâs un fwehtkôs brand-
„wihru pahrdoht un dser. La pat arri naw wehlehtse bes waijadsi.
„bas ilgal ne ka weenu stundi pehz noturretas basnizas frohgå apstah-
„tees un kawetees; jo fwehtas deenas tew buhs fwehtiht.“

Lai nu pehz schihs funga pawehleschanas noteek, us to muischas usraugeem un pagasta teefas-wihreem jaflattahs un wainigais tudal jasuhds pee muischas wal-dischanas. — — Kä patiikl jums schis jaunais likkums? Woi Dundaggas zeengais pilskungs, kas scho likkumu irr dewis, ne rahdahs wissai bahrgs faveem laudim? — Bee, kas posibst scho augstu gohda wihru, — kas sinn, ka winsch sawu lauschn labbumu ar mihlu sirdi peekohp, ka winsch wiſſeem fneeds palidhsigu rohku, — kas to sinn, ka winsch atraltnes, bahrinus un wissadus nabbadinus schehlo un apzerre, — kas to sinn, ka winsch pat scho gaddu wehl faveem nowadda behr-neem leek jaunu brangu skohlu ustaisiht, — kas wissu to sinn, tas ne par scho likkumu brihnofees, nedz winnu nosauks par bahrgu fungu, bet preezafees un winnam klußam sirdi pateiks; tas winnu usteiks un isläwahs, ka winsch ir pee ka irr lihdsejs: ka zeena curr Deewa namina un Deewa deenas, — tam buhs lustes redsche, ka nu katrs pehz apdschwoteem fwehtheem darbeem gohdigi us sawu buhdinu steidsahs. Nu iit ne weens fwehtâ deenâ par lohpu pahrwehrtijees un kabbatu istuksfchojis, kihwedamees un bahrdamees mahjâs pahnahl. — Juhs wissi, kas juhs gohda buhshanu mihlojet, juhs teescham taggad ar preezigeem preezaitees, ka la zittahre nostummatees par to, ka Deewa gohdam nowehlecas, fwehtas dmehselis kohpantas deenas rappâ faintotas zaur flinkeem dsehrejeem un besdeewigem plihtnekeem. — Lai Deews apfwehti Dundaggas zeengu pilskungu! —

G.

. Lee wezzi stahsti pahr Kores jeb Zihrus, to Perseru Kehnini,

Kad feschimis gaddi preeksch Kristus peedsimchanas hija, tad waldija pahr teom Affihreem un Persereen weens kehnisch wahrdâ A sti ages. — Schim no sihlneka kahda bij' sozzihc, ka winna meita, Man-dahn-e or wahrdu, dehlu dsemdeschohc, kas winna weetâ palikshoht par Kehnini. — Bihdamees, ka zaur meitas dehlu preeksch laika no waldischanas captu nostums, winsch sawu meitu weenam Perseru leel-kungam no semmas kahras, wahrdâ Ram-bihses, isdewe par gaspaschu. Kad pehz dabbusa finnaht, ka tai dehls peedsimis, tad pawehleja fullainam, ko sauze: A pagus, to nonahweht. Bee schis par to beswainigu nabbaga dwehselici escheljohs, sawa lunga besdaenigu yawehleschanu ne drihksjeja peerpildiht, un behenu weenam gannam sleppen iudewe par audsinaschanu. — Gohdigs gans ar sawu seewu to behnini iit ka sawu poschhu audsinaja, preezadamees par

winna samannigu prahstu un tam dewe to wahrdu Zihrus job Kores. — Pehz
kahdeem masois Zihrus spehleja ar gittem behrneem, un scher sineekla
few winnu eezehle par Kehnau. Schinni sawa ammatu winsch kahdu reisi paweh-
leja, lai gitte jounekli, kas arri lihds spehleja un winna preekschâ bija apsuhdsehs,
labbi ispecc. Bet schis puisis bija kahda leelkunga dehls. — Tehws par to lohti
eedusmojees, apsuhdseja to masu Kehnau pee pascha ta ihstena Kehnina Astiages.
Das nu pawehleja, to masu Zihrusu preekschâ west, un — to atsunne par sawas
meitas dehlu. — Winnam patikke tas mudrs un samannigs behrns, un ta dehlt to
pee fewim natureja. — Bet nabbaga sullainam, sawas schehlsirdibas dehlt, gruhtas
behdas bij' jazeefch. Kehnisch par winna neyaklausifchanu eeskitees, pawehleja
pleppen, winna abbus dehlsus nokaut, winnu meefas iswahrish un tehwam par ehdenu
preekschâ zelt. Nabbaga tehws, ne sinnadams, kas ta tahda galla eshoht, rhde.
Us reis palikke noskummis, un tam assaras schahwahs aggs; jo schlikke, itt kâ
dsirdetu ais durwin sawu behrnu balsi. Kehnisch, to mannidams, pawehleja
apfegtu blohdu arnest, un sneedams to winnain aissneedse. Schis to aktlahje,
un ar gauschahn firdsfahpohm eraudsija — paschu sawu behrnu galwas, rohkas un
kahjas. — Tatschu liktahs itt pazeetigs, bet klußibâ mekleja pee Kehnina at-
reebtees. Skubbinaja Zihrusu, lai ar teem Perseem, saweem semmes laudim,
kas arri appaksch Astiages waldischanas stahweja, zeltu dumpi prett sawu mah-
tes tehwu. Labbu laiku schis ne klausija, bet pehdigi ne warreja tai pahrrunna-
schanai astahweht, un arri pats tihkodams pehz Kehnina gohda, zehle dumpi, un
no Assihereru waldis Perseus atschirkdams, pats scheem par Kehnau mettahs. Bet
ar to wehl meerâ ne buhdams, stuhme arri wezzu Astiagu pa wissam no gohda frehla,
un winna weetâ palikke par Kehnau. — Dà nu kluë peepildihs, kas bij papreeksch
fazzijts, un Astiages pats pee ta bij polihdsejis; jo ja tas ne buhtu tihkojis, to
masu Zihrusu nonahweht, un pehz ne buhtu pee Alepagus ~~et~~ breemig acreebees,
tad scheem teefcham ne buhtu prahâ nahjis, tik gruhti to apbehdinah. Bet ta
jou allasch mehds eet. Kursch zilweks ne palaujahs us Deewu, kas muhs kâ
mihtsch tehws sawus behrnus zaure scho dshvibu wadda, wissabbaki sinnadams,
kas inums par labbu irr —, bet pats sawu likteni gribb nolemt, tas eet pohtâ;
jo kâ tas semmes tahrps, tas zilweks, gan ta Ne-is-manni-jama zellus warr
isprast, un winna spreediumus grohsicht! — Zihrus palikke jo deenas jo spchzi-
gaks, un arri to leelu, lohti stipru Bahbeles pilsatu eenehme, un to Kehnau
Belsazaru (lukko Daniela grahm. seu nod.) uswarreja, 536tâ gaddâ preeksch Kristus
peedjunschanas, — Bahbeles pilsats tannâ laikâ bija tas wisslelaks un stal-
taks wirs semmes. Das widdus, kur bij usbuhweltes, taggad peederr Turkeem,
un no scheem tohp nosaukts Irak=Arabi. Atrohdahs Asias wakkara pusse, starp
abbahm leelahm uppehm: Einrat un Tihger. Bahbele bij us abbahm pus-
sehlm tachs Einrat=uppes uscaisita; ne taht no ta Turku pilsata Bagdad. Win-
na bij tscheirstuhraina, un ar muhreem walnota, kas bij tik beeßi, ka seschi
wahgi us teem warreja brauke lihdsas. — Katra pusse bij 3 juhdses gare, un
kas ap to pilsatu gribbeja apkahrt eet, tam 12 juhdses bija ja=eet. — Katrâ
pusse bij 25 warra wahrti, kas starp diweem tohrneem stahweja. Sché arri

atraddahs ta basniza ta elkadeewa Baäla. — Zihrus ilgu laiku scho stipru pil-
 fatu ne warreja uswarreht. Pehdigi tam prahcā nahze, tai Eiwrat-uppei, kas
 widdū jaur paschu pilfatu tezzeja, zittu zellu likt rakt, un pa winnas wezzu zellu
 ee-laustees pilfatā; un raug, tas winnam arri isdewahs. — Tè wiisch atradde
 ne-isfskaitamas mantas un dahrgus jaukumus; bet arri breesmibu besdeeribū
 un wissadu apgrehzibū. — Ko nu dohma, mihlais lassitojs, kas gan no scheem
 dahrgumeem, scheem jaukumeem un no fcha stipruma lihds schim laikam irr pahri
 palizzis? — Tif ween tuksnessis un akmini. Un kur zittkahrt wissas pasaules gohdi-
 bas un mantas bij' redsamas, tur taggad plehfigi swehri dsihwo; welti zella=gahjeis
 skattahs pehz kahdas buhdinas, kur, no faules karstuma peekussis, warretu at-
 spirtees. — Zihrus jeb Kores dewe nu arri teem Juhdeem, ko 70 gaddus
 papreefsch tas Lehnisch Nebukadnezars us Bahbeli bija weddis zeetumā, to brih-
 wibū, us Juhdu semmi greestees atpakkat un tur atkal sawu pilfatu un basniju
 useaisiht; jo Nebukadnezars zittkahrt to statku Deewa nammu, ko Salamans us-
 taisjis, pa wissam bija nodedsinajis. — D. St.—m.

Tannis wahrdöß, kas 18tā lappā dseesminas preefschā stahw, 7tā rindi drilletajß
 missejahs; waisabseja tut tee wahrdi buht: "lat meelo lawu dwehfeli."

Sinna, zif naudas 8. Mei-mehn. deenā 1840 eeksch Rihges mafaja
 par daschahm prezzehm.

Mafaja:	Sudr. naudā. Rb. R.	Mafaja:	Sudr. naudā. Rb. R.
Par		Par	
1 puhru rudsu, 116 mahrzinus smaggū	1 45	1 pohdu (20 mahrzineem) wasku	7 —
— meeschu, 100 mahrzin. smaggū	1 10	tabaka	— 85
— kweeschu, 128 mahrzin. smaggū	2 80	swesta	2 40
— ausu	— 75	dselses	— 75
— srau	1 60	linnu, frohna	2 —
— rupju rudsu = miltu	1 45	brakka	1 80
— bihdeletu rudsu = miltu	2 —	fannepu	— 90
— bihdeletu kweeschu = miltu	3 50	schkihtu appinu	3 —
— meeschu = putraimu	1 50	neschkihtu jeb prezzes appinu	2 —
— esala	1 10	muzzu filku, eglu muzzā	6 —
— linnu = fehklas	2 25	lasdu muzzā	6 25
— fannepu = fehklas	1 50	smalkas fahls	4 30
1 wesumu seena, 30 pohdus smaggū	3 —	rupjas baltas fahls	4 50
barrotu wehfschu galu, pa pohdu	1 20	wahti brandwihsa, pussdegga	7 —
		diwdegga	9 —

Lihds 7. Mei pee Rihges irr atnahkuschi 214 fuggi un aisbraukuschi 49.

Brihw drickeht. Mo juhmallas-gubbernementu augstas valdischanas pusses;
 Collegien-Rath Tidebōhl,